

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ. 1. 07/1. 5. 00/34. 0527
Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu: Myšlení a řeč

Autor materiálu: Mgr. Veronika Plecerová

Datum vytvoření: 04. 12. 2012

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Předmět: Psychologie, 2. ročník

Sada: PS4

Číslo DUM: 10

Tematická oblast: Obecná psychologie

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 22. 02., 27. 02., 01. 03. 2013

Ověřující učitel: Mgr. V. Plecerová

Třída: ZLY2

Popis způsobu použití materiálu ve výuce: Výuková elektronická prezentace slouží jako podpůrná a názorná pomůcka výkladu učitele. Seznamuje žáky s psychickými procesy myšlením a řečí. Materiál obsahuje zpětnou vazbu ověřující pochopení nové látky v podobě snímku s otázkami k opakování tématu.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropských sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Myšlení a řeč

- Myšlení je zprostředkovaný, zobecňující, abstrahující způsob poznávání podstatných, obecných vlastností předmětů a jevů na základě pochopení jejich základních vztahů a souvislostí.

Obr. 1

Myšlenkové operace

- **a) analýza** - rozdělení, rozčleňování celku na jednotlivé části, vlastnosti a vztahy
- **b) syntéza** - spojování jednotlivých částí, vlastností nebo vztahů v celek
- **c) dedukce** - aplikace obecného poznatku na konkrétní případ
- **d) indukce** - vyvozování obecných závěrů na základě znalosti jednotlivých případů

- **e) srovnávání** - zjišťování podobnosti a rozdílnosti mezi jednotlivými předměty nebo jevy
- **f) zobecňování (generalizace)** - zjišťování společných souvislostí a znaků a vytváření nadřazených pojmů, kategorií
- **g) analogie** - vyvozování nového poznatku na základě podobnosti
- **h) abstrakce** - vyčlenění podstatného od nepodstatného

- **ch) konkretizace** - aplikace podstatných a obecných vlastností předmětů a jevů na konkrétní předmět, patřící do této skupiny

Formy myšlení

- Řečová podoba, ve které jedinec vyjadřuje výsledky svého myšlení, ke kterým dospěl prostřednictvím myšlenkových operací. Rozlišují se 3 formy myšlení.
- **Pojem** je základní forma myšlení, je to řečové vyjádření obecných a podstatných znaků předmětů a jevů. Je vyjadřován slovem nebo skupinou slov. Vymezení obsahu pojmu se nazývá definicí.

- **Soud** vyjadřuje vztah mezi dvěma a více pojmy. Je vyjádřen oznamovací větou, kdy něco tvrdíme nebo popíráme.
- **Úsudek** vyjadřuje vztah mezi dvěma nebo více soudy. Prostřednictvím myšlenkových operací docházíme k novému soudu, který se nazývá závěr.

Obr. 2

Druhy myšlení

- praktické myšlení se využívá při praktických úkolech (metoda pokus a omyl)
- názorné (konkrétní) myšlení se využívá při řešení úkolů pomocí názorných představ
- abstraktní (teoretické) myšlení se využívá v teoretických úkolech

- konvergentní (sbíhavé) myšlení se uplatňuje, pokud má zadaný úkol pouze jedno řešení (jeden výsledek)
- divergentní (rozbíhavé) myšlení se uplatňuje, pokud má zadaný úkol více řešení, vybírá se nejvhodnější

Vlastnosti myšlení

- hloubka myšlení
- šířka (obsažnost) myšlení
- přesnost myšlení
- pružnost myšlení
- kritičnost myšlení
- samostatnost myšlení
- rychlost myšlení
- tvořivost myšlení

Fáze řešení problému

➤ **Problém** je situace, úloha, činnost, kterou má člověk vyřešit nebo vykonat, přičemž mu nejsou známy způsoby řešení.

- 1. fáze - seznámení s problémem
- 2. fáze - rozbor problému
- 3. fáze - hledání řešení
- 4. fáze - nalezení řešení
- 5. fáze - kontrola, evaluace (zdokonalení)

Činitelé ovlivňující průběh řešení problému:

➤ Vnější

- samotný problém (zadání, množství informací, přesnost)
- podmínky (fyzikální – mikroklima, sociální – vztahy při řešení)

Obr. 3

➤ Vnitřní

- zkušenosti řešitele - osvojené vědomosti a dovednosti
- schopnosti řešitele – inteligence, tvořivost
- motivace, zájem
- úroveň volných vlastností - vytrvalost, trpělivost, houževnatost

ŘEČ

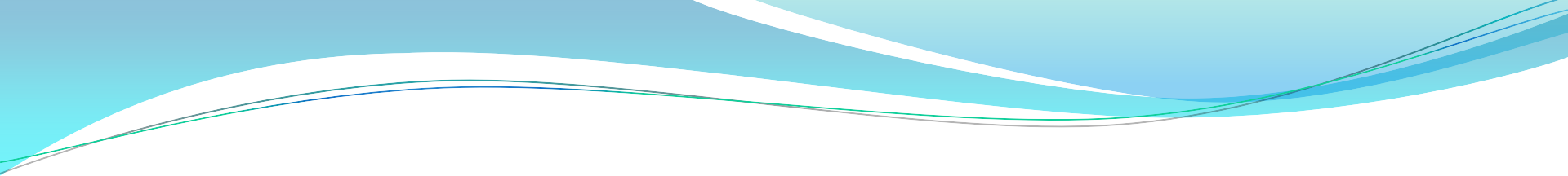

Obr. 4

- Řeč je nástrojem myšlení a zároveň prostředkem dorozumívání, mezilidské komunikace.
- Je nutné rozlišovat řeč a jazyk.
- Řeč je nástroj myšlení, je konkrétní jazykovou dovedností.
- Jazyk je jako systém slov a znaků nástrojem řeči.

Druhy řeči

- a) vnitřní řeč - formulace myšlenek pro sebe
- b) vnější řeč - vyjádření navenek svých myšlenek, prožívání, postojů k druhým lidem
- Vnější řeč neboli komunikace se dělí na verbální (mluvenou a psanou) a na neverbální (mimoslovní). Mluvená řeč má stránku obsahovou a formální.

➤ Neverbální komunikace zahrnuje mimiku, haptiku, gestiku, posturologii, kineziku, proxemiku, oční kontakt.

Otázky k opakování

- Charakterizujte myšlení.
- Vyjmenujte myšlenkové operace a uveďte příklady.
- Vysvětlete formy myšlení.
- Vyjmenujte druhy myšlení a uveďte příklady.
- Charakterizujte řeč.
- Uveďte druhy řeči a vysvětlete.

Děkuji za pozornost

Zdroje

- ČECHOVÁ, V. ROZSYPALOVÁ, M. Obecná psychologie pro SZŠ. 1. vyd. IDVPZP. Brno: 1992. 105 s. ISBN 80–7013–24–1.
- HOLEČEK, V. MIŇHOVÁ, J. PRUNNER, P. Psychologie pro právníky. 2. vyd. Plzeň: 2007. 351 s. ISBN 978–80–7380–065–9.
- KELNAROVÁ, J. MATĚJKOVÁ, E. Psychologie 1. díl. 1. vyd. Grada. Praha: 2010 162 s. ISBN 978–80–247–3270–1.

- ROZSYPALOVÁ, M. ČECHOVÁ, V.
MELLANOVÁ, A. Psychologie a pedagogika.
1. vyd. Informatorium Praha: 2003. 186s. ISBN 80–
7333–014–8.
- Obrázky č. 1–4 klipart Microsoft Office on - line
<http://office.microsoft.com> [cit. 2012 - 12 - 04].